

Ольга ЖУЛАВСЬКА,

orcid.org/0000-0002-3132-6877

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології
Сумського державного університету
(Суми, Україна) *o.gulawska@gf.sumdu.edu.ua*

Анастасія ДОРОГОКУПЛЯ,

orcid.org/0000-0002-9068-0833

студентка IV курсу факультету іноземної філології
та соціальних комунікацій
Сумського державного університету
(Суми, Україна) *dorohokuplia.anastasiia@gmail.com*

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ КОРПУСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЖИВАННЯ БЕЗОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

У статті проаналізовано застосування програмного забезпечення загалом і корпусного редактора WordSmith зокрема як засобу для вдосконалення та поглиблення вивчення лексичних і граматичних явищ у лінгвістичних дослідженнях. Розглянуто можливі шляхи та галузі застосування корпусних менеджерів у межах розвитку корпусної лінгвістики та застосування її засобів на практиці. У роботі було проаналізовано та окреслено такі поняття, як корпусна лінгвістика, її функції, перспективи та напрями розвитку. Формат представлення текстів у корпусі (*mode of communication*) може бути усним, писемним або змішаним; режим накопичення даних у корпусі (*data collection regimes*) може бути обмеженим / необмеженим, моніторинговим, статичним. Корпуси поділяються на багатомовні (*multilingual*) та одномовні (*monolingual*), анотовані (*annotated*) / неанотовані (*unannotated*). Задля полегшення роботи з корпусом використовуються принципи повного врахування (*total accountability*) або відбору даних (*data selection*). Було проаналізовано поняття «безособові форми дієслова» та окреслено їхні функції; аналіз частотності вживання безособових форм дієслова на основі аналізу корпусу художніх текстів за допомогою програмного забезпечення WordSmith Tools.

На основі проведеного дослідження було зроблено висновки, що за допомогою корпусів ми маємо змогу не тільки вивчати, як взаємодіють лексичні одиниці з контекстом, а й аналізувати дані про частоту словоформ, лексем і граматичних категорій, а також особливості їх сполучуваності та керування.

У корпусному аналізі художніх текстів із застосуванням сучасного корпусного менеджера ми змогли дослідити використання безособових форм дієслова, таких як інфінітив і герундій. За допомогою програми WordSmith Tools було доведено, що в англійських художніх творах інфінітиви використовуються частіше, ніж герундій. Наше дослідження наочно доводить корисність використання програмних засобів, а зокрема корпусного менеджера WordSmith Tools, в аналізі граматичних одиниць на основі будь-якого доступного корпусу текстів, зокрема художніх.

Ключові слова: корпусна лінгвістика, безособові форми дієслова, корпусні менеджери.

Olha ZHULAVSKA,*orcid.org/0000-0002-3132-6877**PhD (Philology), Associate Professor;**Associate Professor at the Germanic Philology Department**Sumy State University**(Sumy, Ukraine) o.gulawskay@gf.sumdu.edu.ua***Anastasiia DOROHOKUPLIA,***orcid.org/0000-0002-9068-0833**4th year Student at the Social Communication**and Foreign Languages Faculty**Sumy State University**(Sumy, Ukraine) dorohokuplia.anastasiia@gmail.com*

CORPUS-BASED SOFTWARE STUDY OF IMPERSONAL VERBS FORMS USAGE IN ENGLISH FICTION

The focus of the article is a study of software used in corpus-linguistic and applying of WordSmith Tools corpus editor as a means to improve and enhance the study of lexical and grammatical phenomena in linguistic research. There are considered possible ways and areas of application of corpus managers and tools of corpus linguistic within its development. The basic concepts of corpus linguistics, its functions, perspectives, and directions of development were analyzed and outlined in the work. A mode of communication can be oral, written, or mixed; data collection regimes can be limited/unlimited, monitoring, and static. Corpora are subdivided into multilingual and monolingual, annotated / unannotated. The principles of total accountability or data selection are used to facilitate work with corpora. The concept of impersonal verb forms was analyzed and their functions were outlined, also we studied the frequency of use of impersonal verb forms based on the analysis of the body of literary texts using the software WordSmith Tools.

Our study concludes that with the help of corpora we can not only find out how lexical units interact with the context but also analyze data on the frequency of word forms, tokens, and grammatical categories, as well as features of their patterns and compatibility.

With a help of WordSmith Tools corpus manager, we were able to explore the use of impersonal verb forms, such as infinitives and gerund, in literary texts. It has been proven that infinitives are used more often than gerunds. The study has confirmed the usefulness of using the software in the analysis of grammatical units on the basis of any available corpus of texts, including literary, on the example of the corpus manager WordSmith Tools.

Key words: *corpus linguistics, impersonal verb forms, corpus managers.*

Постановка проблеми. Одним із далекосяжних напрямів сучасного теоретичного і прикладного мовознавства є корпусна лінгвістика. За думкою Пауля Бейкера у сучасній науці дані корпусів досить широко використовуються в дослідженнях у таких сферах як: лексикографія, стилістика, судова лінгвістика, лінгвістична варіантологія, перекладознавство, соціолінгвістика, методика навчання і вивчення іноземної мови та в багатьох інших (Baker, 2006: 2–3). Сам термін «корпусна лінгвістика» з'явився та закріпився в науковому вжитку в останні десятиліття XX століття після публікації в 1983 році, за матеріалами конференції ICAME (Жуковська, 2013: 8). Корпусна лінгвістика як напрям прикладної лінгвістики визначає загальні принципи побудови лінгвістичних корпусів даних із використанням сучасних комп'ютерних технологій, окреслює методику відбору текстів та шляхи їх збереження та аналізу (McENERY, Wilson, 2001: 4).

За Тоні Мак-Енері та Ендрю Гарді, корпусна лінгвістика – це область дослідження мови, в якій виокремлюються певні піднапрями, що різняться

підходами до конструкції, експлуатації корпусів та аналізу корпусних даних (McENERY, Hardie 2012: 3–21). Так, формат представлення текстів у корпусі (*mode of communication*) може бути усним, писемним або змішаним; від режиму накопичення даних у корпусі (*data collection regimes*) залежать лінгвістичні завдання, заради вирішення яких і створюється корпус, і може бути обмеженим / необмеженим, моніторинговим (Sinclair, 1991: 171), статичним (Biber, 1993: 245). Корпуси поділяються на багатомовні (*multilingual*) та одномовні (*monolingual*), анотовані (*annotated*) / неанотовані (*unannotated*) в залежності від наявності спеціальних міток, що приписуються словам у текстах корпусу та позначають різноманітні лінгвістичні категорії. Задля полегшення роботи з корпусом використовуються принципи повного врахування (*total accountability*) або відбору даних (*data selection*) (Жуковська, 2013: 22).

Аналіз досліджень. На сьогодні науковці в різних країнах приділяють особливу увагу як дослідженню безпосередньо корпусів текстів і напрямів

їх використання, так і прикладним програмним засобам, за допомогою яких полегшуються обробка та аналіз корпусів текстів. Серед них: П. Бейкер (2006), С. Ю. Богданова (2011), О. О. Бойко (2019), О. М. Демська-Кульчицька (2003), В. В. Жуковська (2013), О. О. Жулавська (2019, 2020), В. П. Захаров (2011), Т. Мак-Енері (2001, 2012), Дж. Синклер (1991), А. Вілсон (2001) та інші.

Зі свого боку, безособові форми дієслова, зокрема інфінітив та герундій, були і залишаються предметом для вивчення в роботах багатьох науковців, таких як: М. Я. Блох (1983), В. В. Бурлакова (1981), Г. В. Верба (2006), Л. Г. Верба (2006), Г. Г. Почепцов (1981), І. П. Іванова (1981), В. Л. Каушанська (2009) та інші. Водночас ці граматичні явища ще не є досить дослідженими з позицій корпусної лінгвістики із застосуванням програмного забезпечення для аналізу корпусів текстів, що становить наукову **новизну** дослідження.

Об'єктом дослідження є корпус британських та американських текстів, що був складений нами самостійно та обробляється за допомогою корпусного редактора *WordSmith Tools*, а **предметом** є безособові форми дієслова, які є характерними для англійської мови.

Метою статті є проведення порівняльного частотного аналізу вживання безособових форм дієслів (герундій та інфінітив) в корпусі художніх текстів за допомогою корпусного менеджера *WordSmith Tools*.

Досягнення мети нашого дослідження потребує визначення та розв'язання низки **завдань**, а саме:

1. Дати визначення основним поняттям дослідження, якими є: корпусна лінгвістика та безособові форми дієслова, визначити їх функції, перспективи та напрями розвитку.

2. Створити корпус текстів художньої літератури, на основі якого проведено дослідження кількісного аналізу вживань безособових форм дієслова та їх функціоналу в корпусі художніх текстів.

3. Проаналізувати частотність вживань безособових форм дієслова за допомогою корпусного редактора *WordSmith Tools* та базуючись на результатах аналізу зробити висновок щодо тенденцій вживання однієї з безособових форм дієслова.

Виклад основного матеріалу. Аналіз тексту із застосуванням прикладних засобів корпусної лінгвістики є актуальним та релевантним напрямом сьогоденних досліджень, тому, існує досить велика кількість, як онлайн-ових, так і інтегрованих у сучасне комп'ютерне обладнання програм, що дають можливість проводити лінгвістичний аналіз тексту, будувати конкорданси, обчислювати частоту вживань певних лексичних одиниць чи

граматичних форм у текстах всіх жанрів та стилів. Безпосередня робота з корпусами текстів здійснюється за допомогою спеціалізованих програмних засобів, комерційних програм-конкордансів (*Manatee (Bonito), LEXA, Virtual Corpus Manager (VMC), XAIRA, MonoConc, AntCons, MicroConcord, TACT, WordSmith, WordCruncher*), найбільш розповсюдженими з яких є *Microsoft Excel, Sketch Engine, WordSmith*. Це програмне забезпечення має назву корпусні менеджери, тобто спеціальна пошукова система, що включає програмні засоби для пошуку даних у корпусі, отримання статистичної інформації й надання результатів користувачеві в зручній формі (Демська-Кульчицька, 2003: 30).

Так, у своїй дослідницькій роботі О. О. Бойко пропонує використання офісної програми *Microsoft Excel* як альтернативи паперовому картографуванню, а також впровадження розмітки інформації за допомогою хештегів для подальшого полегшення пошуку та індексації фрагментів тексту (Бойко, 2019: 24). Автор стверджує, що офісна програма *Microsoft Excel* надає широкі можливості для зручного опрацювання текстового матеріалу. Перенесення тексту в підготовлений документ може відбуватися двома шляхами: автоматично та механічно. Також під час роботи *Microsoft Excel* з корпусами текстів важливим етапом є хештегування текстів для подальшого полегшення пошуку інформації (Бойко, 2019: 24).

Тож програмне забезпечення *Microsoft Excel* можна вважати сучасним аналогом паперового картографування, так за допомогою нього вся необхідна мовна інформація може бути зібрана в одному файлі, проіндексована та піддана статистичній обробці.

Sketch Engine – корпусний менеджер та програма для аналізу текстів, створена в 2003 році компанією «*Lexical Computing Limited*». Головною метою є надання спеціалістам, які вивчають мовну поведінку, змоги формувати у великих збірках тексту складні та лінгвістично-мотивовані запити (Thomas, 2016: 23). *Sketch Engine* складається з трьох основних компонентів: системи управління базами даних *Manatee*, вебінтерфейсу пошуку *Bonito* та веб-інтерфейсу управління корпусом

Основні функції: створення ескізів слів – аналізу граматичної, мовної поведінки слова; дис-трибутивний тезаурус – пошук слів зі схожим значенням; пошук відповідностей – пошук прикладів форм слова, леми, фрази або мітки; пошук виразів – аналіз словосполучень; списки слів – формування списків частотності вживання; N-грами – створення частотних списків вживання кластерів; термінологічний пошук – автоматичне вилучення

термінів; діахронічний аналіз – виявлення слів, що з часом зазнали змін за частотою вживання (Thomas, 2016: 25).

WordSmith Tools – це програмне забезпечення, що було розроблене британським лінгвістом Майком Скоттом, з Університету Ліверпуля і оприлюднене в 1996 році (Scott, 2010: 2). Інструменти *WordSmith* представлені 80 різними мовами та можуть аналізувати файли, представлені в таких форматах, як .html, .xml та .txt.

Основними інструментами цього корпусного менеджера є: *Concord*, що використовується для створення конкордансів; *WordList*, за допомогою якого здійснюється пошук всіх слів або кластерів корпусу; *KeyWord*, що використовується для створення переліків слів і словоформ відповідно до певних статистичних критеріїв (Scott, 2010: 11).

У нашій роботі ми сфокусуємося на дослідженні вживання безособових форм дієслова в корпусі художніх текстів. Ці мовні явища є досить поширеними в текстах будь-якого спрямування, але найчастіше вони трапляються в художніх текстах, де вони виконують функції підмета, додатку чи іменної частини складного присудку. Безособові форми дієслова, герундій та інфінітив, у художніх текстах вживаються з метою доповнення або посилення основного дієслова.

Інфінітив – це безособова форма дієслова, що має ознаки як іменника так і дієслова (Каушанська, 2009: 224). У «Теоретичній граматиці сучасної англійської мови» автори стверджують, що частка *to* є показником, який відрізняє його від омонімічних інфінітиву особистісних форм, тоді як формальним показником особистої форми є будь-який тип співвіднесеного з нею підмета, зокрема й інфінітива (Іванова та ін., 1981: 112). Іноді може використовуватись інфінітив без частки – так званий голий інфінітив (*bare infinitive*). До граматичних категорій інфінітива відносять: співвіднесеність (*Non-Perfect, Perfect*), вид (*Common, Continuous*) та стан (*Active, Passive*). Інфінітив може вживатися в чотирьох особливих формах, а неозначені форми перехідних дієслів можуть мати форми активного та пасивного стану (Каушанська, 2009: 225).

Прикладами простого або неозначеного інфінітива (*Indefinite Infinitive*) є «*I am sorry to hear that*», тривалого (*Continuous Infinitive*) – «*It was pleasant to be driving a car again*», доконаного інфінітива (*Perfect Infinitive*) – «*I was glad to have done something*», доконано-тривалого інфінітива (*Perfect Continuous Infinitive*) – «*I'm happy to have been living Kyiv for 25 years*», неозначеного інфінітива пасивного стану (*Passive Indefinite Infinitive*) – «*This letter needs to be written today*»,

доконаного інфінітива пасивного стану (*Passive Perfect Infinitive*) – «*I supposed the work to have been done by that time*» (Каушанська, 2009: 226–227).

Герундій – неособова форма дієслова, що формується за допомогою додавання до інфінітива закінчення **-ing**. Герундій має властивості дієслова й іменника і вказує на процес (Каушанська, 2009: 206). За Марком Блохом, герундій – це єдина неособова форма дієслова, яка об'єднує як дієслівні ознаками, так і ознаки іменника (Блох, 1983:136). Існує чотири форми герундія. Неозначений герундій (*Indefinite Gerund*) має активний («*Excuse me for disturbing you*») та пасивний («*He entered the house without being seen*») стани. Доконаний герундій (*Perfect Gerund*) має активний («*He denies having done it*») та пасивний («*She was angry at having been cheated so easily*») стани (Каушанська, 2009: 207–209).

Тобто спільними для всіх неособових форм дієслова є відсутність граматичних ознак особи, числа і способу, а також часу дії, адже вони лише вказують на співвіднесеність у часі щодо присудка (Блох, 1983:140).

Наше дослідження було проведено на базі сформованого нами корпусу художніх текстів, який налічує близько 600 тисяч токенів. До корпусу ввійшли твори класиків, доступні на офіційному сайті електронної бібліотеки в рамках «Проекту Гутенберг», як-от: «*Pride and Prejudice*» by Jane Austen (Austen, 20013), «*Frankenstein*» by Mary Shelley (Shelley, 20013), «*The Tale of Two Cities*» by Charles Dickens (Dickens, 2009), «*The Adventures of Sherlock Holmes*» by Arthur Conan Doyle (Conan Doyle, 2002) та інші.

Програма *WordSmith*, яка була обрана для аналізу корпусу текстів працює офлайн, тому для досягнення мети нашого дослідження – аналізу вживання безособових форм дієслова в англійських художніх текстах – ми сформували власний корпус творів цього жанру.

За допомогою *WordSmith Tools* ми проаналізували вживання безособових форм дієслова, інфінітива та герундія, в художніх творах. Створивши конкорданс, ми отримали частотність вживання певних дієслів у формі інфінітива. Крім того, ми мали змогу проаналізувати вживання дієслів в певному контексті.

Результати дослідження. Інфінітив як форма дієслова відрізняється великим спектром різновидів свого стилістичного прояву. Інфінітивні конструкції в еліптичних реченнях використовуються для підсилення почуттів та переживань в творах, а в іронічних висловлюваннях – для логічної та контекстуальної єдності. (Алексеева, 1987: 3).

Інфінітивні конструкції, що вживаються після дієслів, що виражають суб'єктивно-модальні значення дії, вживаються для експресивної наповненості речення в художніх творах (Алексеева, 1987: 5). У таких випадках, суб'єктивна модальність також може бути підсилена вживанням тривалої форми інфінітива (*Continuous Infinitive Active*) з метою вираження суб'єктивної експресії. А доконана форма інфінітива (*Perfect Infinitive Active*) зазвичай вживається авторами для підкреслення значення завершеності дії.

Використання інфінітивних конструкцій в метафоричних висловлюваннях, в свою чергу, сприяє вираженню індивідуального світорозуміння, суб'єктивно-авторського погляду на описуване. А в порівняльних підкреслюється яскрава виразність створюваного образу з метою розкриття авторського світовідчуття і вираження суб'єктивного ставлення письменника до об'єктивної дійсності (Алексеева, 1987: 7).

Розгляньмо вживання простого або неозначеного інфінітива на прикладі дієслова «do» в корпусах текстів. У вибраних художніх творах він вживається 293 рази. Водночас найчастіше – після таких частин мови:

Після дієслів – у 130 випадках. Наприклад:

(1) «...which he **started to do** alone in a small dugout with four paddlers» (Conan Doyle, 2002).

(2) «... but did not **live to do** it. Mr. Bingley intended it likewise» (Austen, 2013).

(3) «... indeed, and I wonder how he could **presume to do** it» (Austen, 2013).

У цьому випадку інфінітив стосується суб'єкта дії й в художніх текстах його використання обумовлюється необхідністю посилення певного емоційного забарвлення в реченні.

Після займенників – у 51 випадку. Наприклад:

(4) «...which was just what you wanted **it to do**» (Dickens, 2002).

(5) «... and advised **them to do** it differently» (Austen, 2013).

«...which I particularly begged **him to do**» (Conan Doyle, 2009).

Тобто, інфінітивна конструкція виконує функцію складного додатку і стилістично підсилює займенник, що передує їй. Автори використовують такі конструкції з метою вираження суб'єктивного відношення до певного об'єкту.

Після іменників – у 38 випадках. Наприклад:

(6) «...she is not the kind of **girl to do** it if she had been well looked after» (Austen, 2008).

(7) «And I have some **business to do** which will take some hours» (Conan Doyle, 2002).

Якщо неозначена форма дієслова вживається після іменника, вона зазвичай виконує функції означення й інколи має значення повинності та стилістично передає відношення автора до певної ситуації та характеризують її.

Крім того, у нашому дослідженні за допомогою корпусного менеджера *WordSmith Tools* ми проаналізували вживання різних форм інфінітива. Провівши аналіз вживання певних дієслів, ми з'ясували, що тривала форма інфінітива дієслова «be» в досліджуваних текстах використовується шість разів і частіше вживається після дієслів (4 рази). Наприклад:

(8) «...who, in her manners and appearance, **owned to being** a Mother» (Dickens, 2009).

(9) «...though I don't prefer any **claim to being** the soul of Romance» (Dickens, 2009).

Тобто тривала форма інфінітива зазвичай виконує роль додатка або означення. Автори користуються цією конструкцією за потреби наголошення тривалості дії та посилення експресивного навантаження речення.

А доконана форма цього ж дієслова вживається 45 разів. Наприклад:

(10) «... but it would **seem to have been** an unusually thin wine that he sold at this» (Dickens, 2009).

«...but his life **appeared to have been** a very quiet one» (Dickens, 2009).

(11) «... would show the **prisoner to have been** furnished with lists of ...» (Shelley, 2013).

Доконана форма після дієслів та іменників зазвичай виконує функції означення. Зазвичай автори художніх творів використовують цю конструкцію з метою визначення акценту на завершеності дії та, інколи, модального значення невпевненості героя.

Доконано-тривалий інфінітив дієслова «be» у створеному корпусі художніх текстів вживається один раз – після дієслова.

(12) «... the reputed witch-lady, is **said to have been** passing by» (Conan Doyle, 2002).

Інфінітивна конструкція в таких випадках виконує функцію додатку і вживається для підкреслення тривалості або незавершеності дії присудка і, якщо автор має намір наголосити на логічній тривалості певної дії.

Неозначений інфінітив пасивного стану дієслова «do» в сформованому корпусі художніх текстів вживається 41 рази. З яких 24 рази після дієслів, 10 – після прикметників і 5 – після сполучників. Наприклад:

(13) «And all that swearing's **got to be done** at midnight» (Dickens, 2009).

«*There is nothing to be done to-night...*» (Conan Doyle, 2002).

Тобто неозначений інфінітив пасивного стану відбувається одночасно з дією присудка. Зазвичай автори використовують його для наголошення на пасивності дії та передачі емоційності певного фрагменту тексту.

Форма dokonаного інфінітива в пасивному стані вживається досить нечасто і не трапляється в сформованому нами корпусі художніх текстів.

Проаналізуємо випадки вживання герундія в художніх текстах також за допомогою створення конкордансу на прикладі дієслова «do».

Герундій не часто вживається в розмовній мові і вважається притаманним класичній літературі. Зазвичай, такі конструкції вживаються з метою передачі тривалості або модального значення спонукання до дії або її бажаності. Герундій також може виконувати функції обставини часу, якщо автор твору має за мету наголосити на її незавершеності або неповності речення.

Крім того, використання герундія може бути властивим індивідуально-авторській манері викладу, яка сприяє формуванню цілісного художнього враження у читача. Також в художніх текстах часто вживаються конструкції, за допомогою яких автор намагається розкрити справжню сутність героя, тобто відобразити психологічну ускладненість образу.

Неозначена форма герундія активного стану «doing» у досліджуваних художніх текстах вживається 53 рази. Найчастіше вона використовується після прийменників (34 рази) та займенників (19 разів):

(14) «... *he did not doubt that, instead of doing harm, he performed...*» (Shelley, 2013).

(15) «*This also was my doing!*» (Shelley, 2013).

Тобто автор вдався до використання герундія з метою протиставлення та порівняння за потреби передачі емоційної експресивності.

Dokonana форма герундія активного стану «having done» трапляється шість разів у проаналізованих текстах. Здебільшого після прийменників, а також як частина складного додатку:

(16) «*I cannot blame myself for having done thus much*» (Austen, 2013).

(17) «*Having done that, we may drive back to our luncheon*» (Conan Doyle, 2002).

Зазвичай dokonana форма герундія вживається в творах англійської класики з метою увиразнення певних особливостей мови героїв та психологічних особливостей образу.

Пасивні конструкції неозначеного та dokonаного герундія в досліджуваному корпусі не використовуються.

Отже, результати застосування корпусного менеджера *WordSmith Tools* для підрахунку частотності вживання інфінітива та герундія показали, що простий інфінітив вживається 293 рази, а герундій – 59 разів. Тривала форма інфінітива дієслова у досліджуваних текстах використовується шість разів, а dokonana форма – 45 разів. Dokonano-тривалий інфінітив у створеному корпусі художніх текстів вживається один раз – після дієслова. Неозначений інфінітив пасивного стану вживається 41 раз. А форма dokonаного інфінітива в пасивному стані вживається досить нечасто і в сформованому нами корпусі художніх текстів не знайшлося жодних результатів запити.

Що стосується неозначеної форми герундія активного стану, то вона в досліджуваних художніх текстах вживається 53 рази. А dokonana форма герундія активного стану трапляється шість разів у проаналізованих текстах. Пасивні конструкції неозначеного та dokonаного герундія в досліджуваному корпусі не використовуються.

Висновки. Тобто, проаналізувавши матеріал, який було викладено вище, доходимо висновку, що використання корпусних менеджерів загалом і корпусного менеджера *WordSmith Tools* зокрема розширює можливості проведення досліджень у різних галузях лінгвістики. У нашому дослідженні за допомогою корпусного менеджера *WordSmith Tools* було встановлено, що в англійських художніх творах, що ввійшли до сформованого нами корпусу текстів, інфінітив використовується частіше, ніж герундій. Найбільш вживаною є неозначена форма інфінітива активного стану.

Отже, за допомогою корпусів ми маємо змогу не тільки вивчати, як взаємодіють лексичні одиниці з контекстом, а й аналізувати дані про частоту словоформ, лексем і граматичних категорій, а також особливості їх сполучуваності та керування. Наше дослідження наочно доводить корисність використання програмних засобів, а зокрема корпусного менеджера *WordSmith Tools*, в аналізі граматичних одиниць на основі будь-якого доступного корпусу текстів, зокрема художніх. І як результат, завдяки даним, отриманим у процесі корпусного аналізу, не тільки може бути сформовано якісно нові висновки про мову, але й відкрито напрями досліджень, які до появи корпусів не було взято до уваги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева В. А. Функционирование неличных форм глагола в различных стилях речи. *Вопросы грамматической структуры предложения и текста в английском языке*. Москва, 1987. Вып. 247. С. 3–9.
2. Блох М. Я. Теоретическая грамматика английского языка: Учебник. Для студ. фил. фак. ун-тов и фак. англ. яз. педвузов. Москва : Высш. школа, 1983. 383 с.
3. Бойко О. О., Використання програми MICROSOFT OFFICE EXCEL для лінгвістичного аналізу тексту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. Одеса, 2019. № 38. С. 24–29. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_3/9.pdf.
4. Верба Г. В., Верба Л. Г. Граматика сучасної англійської мови: довідник. Київ : ВП Логос-М, 2006. 342с.
5. Демидова М. М. Особенности перевода герундия в художественном тексте. Сопоставительная лингвистика и лингвистика текста. *Вестник ТГТУ. Брянск*. 2018. № 197. С. 39–44.
6. Демська-Кульчицька О. М. Базові поняття корпусної лінгвістики. *Українська мова*. Київ, 2003. № 1. С. 42–47.
7. Иванова І. П., Бурлакова В. В., Почепцов Г. Г. Теоретична граматики сучасної англійської мови : підручник. Москва : Высш. школа, 1981. 285 с.
8. Жуковська В. В. Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 142 с.
9. Жулавська О. О. Відтворення англійських синестезійних метафор слухових відчуттів в українських перекладах. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна*. Харків, 2019. № 89. С. 29–36.
10. Жулавська О. О. Стратегії одомашнення і очуження в англо-українському перекладі синестезійних метафор(на матеріалі художнього тексту). *Science and Education a New Dimension. Philology. VII (62)*. 2019. № 211. С. 70–74.
11. Захаров В. П., Богданова С. Ю. Корпусная лингвистика: учебник для студентов гуманитарных вузов. Иркутск : ИГЛУ, 2011. 161 с.
12. Каушанская В. Л. Грамматика английского языка. Киев : Фирма «ИНКОС», 2009. 320 с.
13. Austen J. *Pride and Prejudice*. / edit. R. W. Chapman, 2013. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/42671>.
14. Baker P. *Using Corpora in Discourse Analysis*. London: Continuum, 2006. 208 p.
15. Biber D. Representativeness in Corpus Design. *Literary and Linguistic Computing*. 1993. Vol. 8, № 4, P. 243–257. DOI:doi.org/10.1093/lc/8.4.243.
16. Dickens Ch. *The Tale of Two Cities*. / edit. Boss J., 2009. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/98>.
17. Doyle A. C. *The Adventures of Sherlock Holmes*. / edit. Menendez J., 2002. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/1661>.
18. McEnery T., Hardie A. *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge Textbooks in Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 294 p.
19. McEnery T., Wilson A. *Corpus Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2001. 235 p.
20. Sinclair J. *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press, 1991. 179 p.
21. Skott M. *WordSmith Tools Manual*. Stroud: Lexical Analysis Software Ltd., 2015. 503 p.
22. Thomas J. *Discovering English with Sketch Engine: A Corpus-Based Approach to Language Exploration*. 2nd ed. Brno: Versatile, 2016. 228 p.
23. Shelley M. *Frankenstein*. / edit. Weeks G., Meehan M., 2013. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/42324>.

REFERENCES

1. Alekseeva V. A. Funktsyonyrovanye nelychnykh form hlaloha v razlychnykh stylyakh rechy. *Voprosy hrammatycheskoy struktury predlozhenyya v tekste v anhlyyskom yazyke* [The functioning of impersonal forms of the verb in various styles of speech.]. Questions of the grammatical structure of the sentence and text in English. Moscow, 1987. Nr. 247, pp. 3-9 [in Russian].
2. Blokh M. Ya. Teoretycheskaya hrammatyka anhlyyskoho yazyka [Theoretical grammar of the English language: Textbook. For students of philology faculties and faculties of English language of pedagogical universities.]. Moscow: High school, 1983, 383 p. [in Russian].
3. Boyko O. O., Vykorystannya prohramy MICROSOFT OFFICE EXCEL dlya lnhvistychnoho analizu tekstu. [Using the program MICROSOFT OFFICE EXCEL for linguistic analysis of the text.]. *Scientific Magazine of the International Humanities University. Dep.: Philology*. Odessa, 2019. № 38, pp. 24–29 [in Ukrainian].
4. Verba H. V., Verba L. H. Hrammatyka suchasnoyi anhlyyskoyi movy: dovidnyk.[Grammar of modern English: a textbook.]. Kyiv: Logos- M, 2006, 342 p. [in Ukrainian].
5. Demydova M. M. Osobennosti perevoda herundyia v khudozhestvennom tekste. *Sopostavytel'naya lnhvystyka y lnhvystyka teksta*. [Features of translation of gerund in literary text. Comparative linguistics and text linguistics.]. Tomsk State Pedagogical University Bulletin. Bryansk, 2018. Nr. 197, pp. 39-44 [in Russian].
6. Demaska-Kulchyt'ska O. M. Bazovi ponyattya korpusnoyi lnhvistyky. [Basic concepts of corpus linguistics.]. *Ukrainian language*, Kyiv, 2003. №1, pp. 42–47. [in Ukrainian].
7. Ivanova I. P., Burlakova V. V., Pocheptsov H. H. Teoretychna hrammatyka suchasnoyi anhlyyskoyi movy.[Theoretical grammar of modern English: Textbook.]. Moscow: High school, 1981, 285 p. [in Russian].
8. Zhukovska V. V. Vstup do korpusnoyi lnhvistyky. [Introduction to corpus linguistics: a textbook.]. Zhytomyr: Publishing House of Zhytomyr State University named after I. Franko, 2013, 142 p. [in Ukrainian].
9. Zhulavska O. O. Vidtvorennya anhlyyskykh synesteziynykh metafor slukhovyykh vidchuttiv v ukrayinskykh perekkladakh. [Reproduction of English synesthesia metaphors of auditory sensations in Ukrainian translations] *Bulletin of V. N. Karazin National University of Kharkiv*. Kharkiv, 2019. № 89, pp. 29–36. [in Ukrainian].

10. Zhulavska O. O. Stratehiyi odomashnennya i ochuzhennya v anhlo-ukrayinskomu perekladi synesteziynykh metafor(na materiali khudozhnoho tekstu). [Strategies of domestication and alienation in the English-Ukrainian translation of synesthesia metaphors (on the material of the literary text)]. *Science and Education a New Dimension. Philology*. VII (62), 2019. № 211, pp. 70–74. [in Ukrainian].
11. Zakharov V. P., Bohdanova S. Yu. Korpusnaya lynchvystyka [Corpus linguistics: a textbook for students of humanitarian universities.]. Irkutsk: Irkutsk State University, 2011, 161 p. [in Russian].
12. Kaushanskaya V. L. Hrammatyka anhlyyskoho yazyka.. [English grammar.]. Kiev: “INKOS”, 2009, 320 p. [in Russian].
13. Austen J. *Pride and Prejudice*. / edit. R. W. Chapman, 2013. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/42671> [in English].
14. Baker P. *Using Corpora in Discourse Analysis*. London: Continuum, 2006. 208 p. [in English].
15. Biber D. Representativeness in Corpus Design. *Literary and Linguistic Computing*. 1993. Vol. 8, № 4, P. 243–257. DOI:doi.org/10.1093/lc/8.4.243 [in English].
16. Dickens Ch. *The Tale of Two Cities*. / edit. Boss J., 2009. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/98> [in English].
17. Doyle A. C. *The Adventures of Sherlock Holmes*. / edit. Menendez J., 2002. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/1661> [in English].
18. McEnery T., Hardie A. *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge Textbooks in Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 294 p. [in English].
19. McEnery T., Wilson A. *Corpus Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2001. 235 p. [in English].
20. Sinclair J. *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press, 1991. 179 p. [in English].
21. Skott M. *WordSmith Tools Manual*. Stroud: Lexical Analysis Software Ltd., 2015. 503p. [in English].
22. Thomas J. *Discovering English with Sketch Engine: A Corpus-Based Approach to Language Exploration*. 2nd ed. Brno: Versatile, 2016. 228 p. [in English].
23. Shelley M. *Frankenstein*. / edit. Weeks G., Meehan M., 2013. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/42324> [in English].